

Motion till riksdagen

1989/90:Ub124

av Arne Mellqvist m.fl. (s)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

En argumentation för en utökning och utveckling av barnomsorgsforskningen i Sverige skulle kunna ta sin utgångspunkt i dels barnomsorgens omfattande samhällseliga och ekonomiska funktion och dess betydelse för barns socialisation, dels i kopplingen mellan forskning och grundutbildning som en väsentlig kvalitetsfaktor i svensk högskola.

När det gäller den samhällseliga funktionen är ju denna tvåfaldig, dels skall barnomsorgen fungera som barn tillsyn för de föräldrar (läs mödrar) som förvärvsarbetar eller studerar, dels skall den fylla sin pedagogiska uppgift under barnens mest utvecklingsbara period.

En svårighet i debatten om barnomsorgens organisation och utveckling, är ju att den hör hemma såväl inom social- och familjepolitikens område som inom utbildningspolitiken. Vad beträffar barnomsorgens pedagogiska uppgift, inser jag att det tyvärr återstår åtskilligt innan barnomsorgen åtnjuter samma status som skolan.

Som ekonomisk företeelse är dock barnomsorgen betydande. Dess vikt kommer framgent att öka alltmer. Enligt Kommunförbundet uppgår barnomsorgens bruttokostnad till ca 25 miljarder 1989, vilket torde utgöra mer än 2% av BNP. Det gör den faktiskt mer omfattande som näring än exempelvis jordbruket (som när det gäller forskning har ett helt universitet till sitt förfogande). Fullt utbyggd beräknas barnomsorgens kostnader att uppgå till ca 37 miljarder per år. I dag är 132 000 personer direkt sysselsatta inom barnomsorgen och närmare 700 000 barn är inskrivna i den kommunala barnomsorgs verksamheten.

Det finns alltså mycket starka ekonomiska motiv för en mer medveten satsning på barnomsorgsforskning. Vi behöver utveckla ny kunskap inom detta ständigt växande område, vars kostnader och kvalitet så ofta ifrågasätts i samhällsdebatten.

Vilken ställning har då barnomsorgen inom forskning och grundutbildning? Nu har mer än tolv år förflutit sedan högskolereformen 1977 trädde i kraft. En bärande idé bakom denna reform var att höja nivån på de utbildningar som inleddes i högskolan och stärka forskningsanknytningen så att all utbildning skulle vila på vetenskaplig grund. Med facit i hand, drygt tolv år senare, kan konstateras att mycket återstår att göra innan intentionerna bakom reformen är förverkligade. Detta gäller många utbildningar, men utvecklingen inom lärarutbildningen kan ses som särskilt viktigt, bl.a.

av det skälet att den kom att bilda en bas för de flesta små och medelstora högskolorna.

Inom lärarutbildningarna utgör barnomsorgsutbildningarna en väsentlig del. Närmare 4 500 personer antages varje år till högskoleutbildningar som berör barnomsorgen. Förskolläro- och fritidspedagogutbildningen omfattar närmare hälften av alla platser på allmänna linjer inom undervisningssektorn.

Dessutom finns åtskilliga platser på fristående kurser och lokala linjer som riktar sig direkt till barnomsorgspersonal, samt naturligtvis delar av uppdragsutbildningen. Således skulle en kvalitetshöjning inom barnomsorgsutbildningarna påverka en stor del av undervisningssektorns verksamhet inom svensk högskola och bli mycket betydelsefull för utvecklingen på de flesta små högskolorna.

En utökning och en utveckling av barnomsorgsforskningen skulle självfallet stimulera nya grupper att i större utsträckning än för närvarande söka sig till forskarutbildningen. Jag tänker framför allt på tre presumtiva grupper: studerande på grundutbildningen, yrkesverksamma förskollärare och fritidspedagoger, men också lärarutbildare inom området, varav merparten saknar forskarutbildning i dag. Om fler professorer inrättas borgar det naturligtvis för att fler doktorander kan antagas. För att de ovan nämnda tre grupperna skall få behörighet till forskarutbildning krävs en mer markerad satsning på överbyggande kurser. Det finns flera skäl att i större utsträckning försöka rekrytera dessa nya grupper. Dels skulle det kunna medföra en önskvärd förnyelse och breddning av forskningen och forskarutbildningens inriktning, dels skulle helt säkert rekryteringen innebära en ökning av andelen kvinnliga doktorander, vilket är ett mål i sig.

I propositionen föreslås att 500 000 kronor anvisas till högskolan för lärarutbildning i Stockholm för att möjliggöra uppbyggande av vetenskaplig kompetens inom området barnomsorgsforskning. Vi föreslår att dessa pengar, i likhet med propositionens förslag vad avser socialt arbete med inriktning mot familjepolitik, används till inrättande av en professur vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm för just barnomsorgsforskning, detta inte minst för att markera områdets ställning bl.a. inom forskarvärlden.

Mot bakgrund av att en utveckling av barnomsorgen, som här har beskrivits, leder till nya behov av kompetensuppbyggnad föreslår vi att initiativ tas till en granskning av den samlade forskningen inom området.

Avsikten bakom detta förslag är att bl.a. få en överblick över vilken kompetens och vilka forskningsmiljöer som finns med hänsyn till de behov av kunskap som den pågående utvecklingen av barnomsorgen kräver. Efter att en sådan granskning har skett bör en samlad bedömning kunna göras av den fortsatta barnomsorgsforskningens inriktning och omfattning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en professur inom ämnesområdet barnomsorgsforskning vid högskolan för lärarutbildning i Stockholm,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av barnomsorgsforskningens framtida inriktning och omfattning.

Mot. 1989/90

Ub124

Stockholm den 20 mars 1990

Arne Mellqvist (s)

Bengt-Ola Rytting (s)

Ove Karlsson (s)

